

Spojené veci C-259/91, C-331/91 a C-332/91

Pilar Allué a iní

proti

**Università degli Studi di Venezia
a Università degli Studi di Parma**

(Návrhy na začatie konania o prejudiciálnej otázke
od Pretore di Venezia a Pretore di Parma)

(Voľný pohyb pracovníkov– Cudzojazyční asistenti)

Voľný pohyb osôb – Pracovníci – Rovnaké zaobchádzanie – Podmienky zamestnávania – Jednoročný limit pre pracovné zmluvy, uplatniteľný len pre cudzojazyčných asistentov na univerzitách – Skrytá diskriminácia – Opatrenie všeobecne neodôvodnené meniacimi sa potrebami výuky – Neprípustné (Zmluva o EHS, článok 48 ods. 2)

**ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA
z 2. augusta 1993**

(Jazyk konania: taliančina)

V spojených veciach C-259/91, C-331/91 a C 332/91,

ktorých predmetom je NÁVRH predložený Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy o EHS od Pretore di Venezia vo veci C-259/91 a Pretore di Parma vo veciach C-331/91 a C-332/91, ktorým navrhujú, vo vzťahu ku konaniam pred vnútroštátnymi súdmi, medzi

Pilar Allué a Carmel Mary Coonan

a

Università degli Studi di Venezia

a medzi

Susanne Herman Barta

a

Università degli Studi di Parma

a medzi

Beatrice Sellinger, Rosalba Del Maestro, Gillian Mansfield

a

Università degli Studi di Parma,

aby rozhodol o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu článku 48 ods. 2. Zmluvy o EHS,

SÚDNY DVOR

v zložení: predseda: O. Due, predsedovia komôr: M. Zuleeg a J. L. Murray, sudcovia: G. F. Mancini, R. Joliet, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse a D. A. O. Edward,

generálny advokát: C. O. Lenz

tajomník: H. von Holstein, zástupca tajomníka

po zvážení písomných pripomienok, ktoré predložili:

- žalobkyne v hlavnom konaní, v zastúpení: Fausto Capelli, z Milánskej advokátskej komory, a Maria Virgilio, z Bolonskej advokátskej komory,
- Talianska republika, v zastúpení: profesor Luigi Ferrari Bravo, vedúci odboru sporných diplomatických záležitostí na Ministerstve zahraničných vecí, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci: Pier Giorgio Ferri, Avvocato dello Stato,
- Komisia Európskych spoločenstiev, vo veci C-259/91 v zastúpení: Enrico Traversa, z jej právneho servisu, splnomocnený zástupca, a vo veciach C-331/91 a C-332/91 v zastúpení: Enrico Traversa a Dimitrios Gouloussis, z jej právneho servisu, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na správu pre pojednávanie,

po vypočutí ústnych pripomienok žalobkýň v hlavnom konaní, talianskej vlády a Komisie na pojednávaní 17. novembra 1992,

po vypočutí stanoviska generálneho advokáta na zasadaní 20. januára 1993,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Uznesením zo 4. októbra 1991, ktorý bol doručený na Súdny dvor 11. októbra 1991, a dvoma uzneseniami zo 14. novembra 1991, ktoré boli doručené na Súdny dvor 19. decembra 1991, Pretore di Venezia (sudca okresného súdu, Benátky, vec C-259/91) a Pretore di Parma (sudca okresného súdu, Parma, veci C-331 a C-332/91) jednotlivo predložili Súdnemu dvoru návrh na začatie konania podľa článku 177 Zmluvy o EHS o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu článku 48 ods. 2 Zmluvy.
- 2 Tieto otázky sa objavili v priebehu konania, ktoré začala, po prvé, Pilar Allué, španielska občianka, a Carmel Mary Coonan, britská občianka, proti Università degli Studi di Venezia (Univerzita v Benátkach), a po druhé, Susanne Herman Barta, nemecká občianka, Beatrice Sellinger, Rosalba Del Maestro a Gillian Mansfield, britské občianky, proti Università degli Studi di Parma (Univerzita v Parme).
- 3 V rokoch 1980 až 1986 Pilar Allué, Carmel Mary Coonan, Beatrice Sellinger, Rosalba Del Maestro a Gillian Mansfield pracovali ako cudzojazyčné asistentky na uvedených univerzitách. Na začiatku školského roka 1986/87 boli týmito univerzitami informované, že ich pracovné zmluvy nemôžu byť predĺžené vzhľadom na ustanovenia článku 28 prezidentského dekrétu č. 382 z 11. júla

1980. Podľa tretieho odseku tohto článku „zmluvy uvedené v prvom odseku (týkajúce sa prijatia cudzojazyčných asistentov) nemôžu byť predĺžené po skončení školského roka, pre ktorý boli uzatvorené, a môžu byť obnovené každý rok maximálne počas piatich rokov“.

- 4 Susanne Herman Barta zastávala podobné miesto na Università degli Studi di Parma od školského roka 1981/82 do konca školského roka 1984/85. V dôsledku listu, ktorým informovala univerzitu, že je tehotná, jej zmluva nebola obnovená na nasledujúci rok.
- 5 V žalobách, ktoré podali proti rozhodnutiam o ukončení ich pracovných zmlúv, žalobkyne v podstate požiadali vnútroštátne súdy, aby vyhlásili, že ich pracovné vzťahy sa riadia súkromným právom, nariadili, aby im univerzity zaplatili rozdiel medzi prijatou odmenou a čiastkou, ktorá by bola zaplatená podľa platovej stupnice lektorovi prijatému na dobu neurčitú, aby uznali ich nárok na dávky sociálneho zabezpečenia a povinného poistenia od vzniku pracovného pomeru, vyhlásili, že zmluvy, ktoré uzatvorili s univerzitami, sú zmluvy na dobu neurčitú, a prikázali univerzitám, aby im vyplatili mzdu za obdobie odo dňa, keď ukončili uvedené zmluvy.
- 6 V rámci konania, ktoré začali Pilar Allué a Carmel Mary Coonan proti Università degli Studi di Venezia, tento Súdny dvor rozhodol 30. mája 1989 o prejudiciálnej otázke (vec C-33/88, Zb. rozh. ESD s. 1591), v ktorom predovšetkým rozhodol, že článok 48 ods. 2 Zmluvy o EHS vylučuje uplatnenie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorým sa obmedzuje dĺžka pracovného pomeru medzi univerzitami a cudzojazyčnými asistentmi, ak takéto obmedzenie v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným pracovníkom.
- 7 Vnútroštátne súdy konštatujú, že tento rozsudok bol rôzne vykladaný talianskymi súdmi, ktoré boli požiadané o rozhodnutie v podobných sporoch, pokiaľ ide o to, či jednoročný limit pre dĺžku zmlúv cudzojazyčných asistentov, stanovený tretím odsekom článku 28 prezidentského dekrétu, je zlučiteľný s článkom 48 ods. 2 Zmluvy. Podľa niektorých súdov Súdny dvor rozhodol, že celý odsek je nezlučiteľný s článkom 48 ods. 2 Zmluvy, zatiaľ čo Corte di Cassazione (najvyšší kasačný súd) v troch rozsudkoch dospel k záveru, že Súdny dvor rozhodol len o maximálnom päťročnom limite pre obnovenie zmlúv cudzojazyčných asistentov.
- 8 Keďže rozsudok vo veci 33/88 vyvolal problémy výkladu, Pretore di Venezia rozhodol o prerušení konania a o tom, že Súdny dvor bude požiadaný:

„o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke podľa článku 177 Zmluvy o EHS týkajúcej sa výkladu rozsudku, ktorý vyhlásil 30. mája 1989 vo veci 33/88, v ktorom rozhodol, že „článok 48 ods. 2 Zmluvy EHS vylučuje uplatnenie ustanovenia vnútroštátneho práva o obmedzení dĺžky pracovného pomeru medzi univerzitami a cudzojazyčnými asistentmi, ak takéto obmedzenie v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným pracovníkom“, a o to, aby jasne uviedol, či článok 48 ods. 2 Zmluvy o EHS vylučuje aj uplatnenie tretieho odseku článku 28 prezidentského dekrétu č. 382, keď ustanovuje, že zmluvy nemôžu byť uzatvorené na dobu presahujúcu jeden rok.“

Podobne Pretore di Parma:

„... žiada Súdny dvor Európskych spoločenstiev podľa článku 177 Zmluvy o EHS, aby rozhodol o rozsahu pôsobnosti a výklade svojho rozsudku z 30. mája 1989 vo veci 33/88, v ktorom rozhodol (v odseku 2 výrokovej časti), že „článok 48 ods. 2 Zmluvy o EHS vylučuje uplatnenie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorým sa obmedzuje dĺžka pracovného pomeru medzi univerzitami a cudzojazyčnými asistentmi, ak takýto limit v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným pracovníkom“, a aby jasne uviedol

„či článok 48 ods. 2 Zmluvy, tak ako ho vyložil Súdny dvor vo svojom rozsudku z 30. mája 1989 vo veci 33/88, vylučuje uplatnenie vnútroštátneho práva členského štátu (v tomto prípade tretí odsek článku 28 dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 382/1980), ak obmedzuje dĺžku zmluvy, ktorá je upravená súkromným právom, na jeden rok a tým ustanovuje časové obmedzenie jej trvania, kým ostatní pracovníci tohto členského štátu majú vo všeobecnosti – a spravidla – zaručené stále zamestnanie zákonom č. 230 z 18. apríla 1962, pretože v tomto prípade nie je možné zistiť špecifické znaky pomeru, ktoré by odôvodňovali výnimku z uvedeného všeobecného pravidla.“

- 9 Podrobné informácie o skutkovom stave, právnom pozadí hlavného konania a písomných pripomienkach, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru, ktoré sú ďalej uvedené alebo prediskutované, len ak to je potrebné pre zdôvodnenie Súdneho dvora, sú uvedené v správe pre pojednávanie.
- 10 Vnútroštátne súdy sa svojimi otázkami v podstate snažia zistiť, či je v rozpore s článkom 48 ods. 2 Zmluvy, aby legislatíva členského štátu obmedzila dĺžku trvania pracovných zmlúv cudzojazyčných asistentov na univerzite na jeden rok, s možnosťou obnovenia, ak toto obmedzenie v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným učiteľom.
- 11 Podľa judikatúry Súdneho dvora princíp rovnakého zaobchádzania, ktorého stelesnením je aj článok 48 ods. 2 Zmluvy, zakazuje nielen otvorenú diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ale aj všetky skryté formy diskriminácie, ktoré prostredníctvom uplatnenia iných rozlišujúcich kritérií v podstate dosahujú rovnaký výsledok (pozri najmä rozsudok z 15. januára 1986, Pinna, 41/84, Zb. rozh. ESD s. 1).
- 12 Vo veci 33/88 Súdny dvor zdôraznil, že aj keď sa časové obmedzenie, uložené tretím odsekom článku 28 prezidentského dekrétu o pôsobení cudzojazyčného asistenta na univerzite, uplatňuje bez ohľadu na štátnu príslušnosť dotknutého pracovníka, týka sa v podstate pracovníkov, ktorí sú občanmi iných členských štátov. Podľa štatistiky poskytnutej talianskou vládou, talianski občania tvoria len 25 % cudzojazyčných asistentov.
- 13 Toto zistenie, ktoré sa vo veci 33/88 týkalo maximálneho šesťročného limitu pre zmluvy cudzojazyčných asistentov, sa uplatňuje aj v súvislosti s jednoročným pravidlom stanoveným v treťom odseku článku 28.

- 14 Talianska vláda zdôvodňuje toto pravidlo tým, že počet cudzojazyčných asistentov, zamestnaných na univerzitách, závisí od požiadaviek výuky a zdrojov, ktoré majú univerzity k dispozícii na platy asistentov, takže univerzity môžu zabezpečiť riadne spravovanie len pomocou jednoročných zmlúv.
- 15 Odpoveďou na tento argument je, že ustanovenia Zmluvy nebránia členským štátom prijať opatrenia uplatniteľné bez rozdielu, ktoré majú zabezpečiť riadne spravovanie ich univerzít a ktoré by mohli ovplyvniť občanov iných členských štátov. Takéto opatrenia však musia rešpektovať princíp proporcionality, čo znamená, že musia byť nevyhnutné a vhodné na dosiahnutie sledovaného cieľa.
- 16 Súčasne treba konštatovať, že právo Spoločenstva nebráni členskému štátu v tom, aby uzatvoril pracovné zmluvy s cudzojazyčnými asistentmi na obmedzenú dobu, ak sa v čase prijatia ukáže, že potreby výuky nepresiahnu túto dobu.
- 17 Zmluvy, ktorých cieľom je uspokojiť trvalé potreby výuky, napr. ak štúdium určitého jazyka je povinné alebo sa predpokladá, že oň bude mimoriadny záujem, však musia byť uzatvorené na dobu neurčitú rovnako ako pracovné zmluvy ostatných učiteľov, uspokojujúce tieto potreby.
- 18 Ak počet študentov, majúcich záujem o kurzy určitého cudzieho jazyka, neskôr klesne, alebo ak tento jazyk už nebude mať rovnakú prioritu v členskom štáte, alebo ak univerzita nebude mať dostatok finančných prostriedkov, potrebných na zabezpečenie výuky, prebytoční cudzojazyční asistenti by mohli byť prepustení s cieľom prispôsobiť počty zamestnancov novým podmienkam. Takéto opatrenie by menej obmedzovalo slobodu pohybu pracovníkov než napadnuté opatrenie.
- 19 Pre cudzojazyčných asistentov je jednoročný limit pre zmluvy, s možnosťou ich obnovenia, faktorom neistoty, pokiaľ ide o trvanie pracovného pomeru, a svojím charakterom umožňuje zneužívanie zo strany vnútroštátnych orgánov, napríklad praxou, na ktorú poukázala Komisia, podmieniť obnovenie zmluvy znížením mzdy.
- 20 Prepustenie môže byť nepochybne napadnuté na súdoch a je podmienené splnením určitých formalít, napr. predchádzajúceho oznámenia. Napriek tomu, keďže tieto podmienky sú spoločné pre všetky pracovné zmluvy, ich obchádzanie nemožno ničím odôvodniť, ak sa týkajú cudzojazyčných asistentov.
- 21 Preto odpoveď vnútroštátnym súdom musí znieť, že je v rozpore s článkom 48 ods. 2 Zmluvy, aby legislatíva členského štátu obmedzovala dĺžku trvania pracovných zmlúv cudzojazyčných asistentov v každom prípade na jeden rok, s možnosťou obnovenia, ak takéto obmedzenie v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným učiteľom.

K trovám konania

- 22 Trovy konania vynaložené talianskou vládou a Komisiou Európskych spoločenstiev, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, sa nenahrádzajú. Keďže toto konanie je vo vzťahu k účastníkom hlavného konania súčasťou sporu

riešeného pred vnútroštátnym súdom, rozhodnutie o trovách konania prislúcha tomuto súdu.

Z týchto dôvodov,

SÚDNY DVOR

v odpovedi na otázky, ktoré mu predložil Pretore di Venezia a Pretore di Parma uzneseniami zo 4. októbra 1991 a 14. novembra 1991 v tomto poradí,

rozhodol takto:

Je v rozpore s článkom 48 ods. 2 Zmluvy o EHS, aby legislatíva členského štátu obmedzovala dĺžku trvania pracovných zmlúv cudzojazyčných asistentov v každom prípade na jeden rok, s možnosťou obnovenia, ak takéto obmedzenie v zásade neexistuje vo vzťahu k ostatným učiteľom.